

EEN ONTMOETING MET . . .

HUIB UIL, GEMEENTEARCHIVARIS VAN DE GEMEENTE SCHOUWEN-DUIVELAND

*Huib Uil, archivaris
(foto: redactie)*

Huib Uil, gemeentearchivaris van de gemeente Schouwen-Duiveland. Hij werd in Zierikzee geboren op 5 september 1953 en is gehuwd met Klazina Verhage uit Biezelinghe. Het echtpaar heeft vier zonen. "Mijn tak van de familie woont al bijna 200 jaar op Schouwen-Duiveland," vertelt hij "en daardoor behoor ik tot de inboorlingen hier, maar eigenlijk stamt mijn familie uit Tholen." Als overheidsdienaar vierde hij onlangs zijn 25-jarig jubileum.

Hij vertelt met liefde over zijn vak. "Mensen denken altijd, dat ik een heel saai beroep heb. Mijn zoektocht door de archieven, is voor mij echter één groot avontuur. Om met Willem Bilderdijk te spreken: 'In het verleden ligt het heden, in het nu, hoe de toekomst worden zal.' Van zijn hand verscheen een aantal publicaties over de geschiedenis van Zierikzee en Schouwen-Duiveland.

Huib Uil is in zijn vrije tijd politiek actief. Hij is lid van het landelijk hoofdbestuur van de SGP, de oudste politieke partij van Nederland (1917) in de oorspronkelijke vorm.

Op de HBS, toen nog gevestigd aan de Manhuisstraat in Zierikzee, was geschiedenis het lievelingsvak van Huib Uil en daarom wilde hij het liefst geschiedenis gaan studeren en vervolgens geschiedenisleraar worden. "Op een dag kwam er echter een beroepskeuze-adviseur op school en deze man heeft mij geattendeerd op de mogelijkheid om archivaris te worden. Dit was een 'eye-opener' voor mij. Kort daarop ben ik al begonnen aan stamboomonderzoek en ik ben gaan speuren in de geschiedenis van Zierikzee. In 1971 ging hij naar de Rijksarchiefschool in Utrecht. Zijn stage-periode bracht hij door op het archief in Goes. In 1972 trad hij in dienst bij het archief in Goes. "Al spoedig werd ik secretaris van de heemkundige kring daar, mijn toekomstige vrouw kwam zich op een dag opgeven voor een excursie en van het een kwam het ander. We bleken de zelfde interesses te hebben."

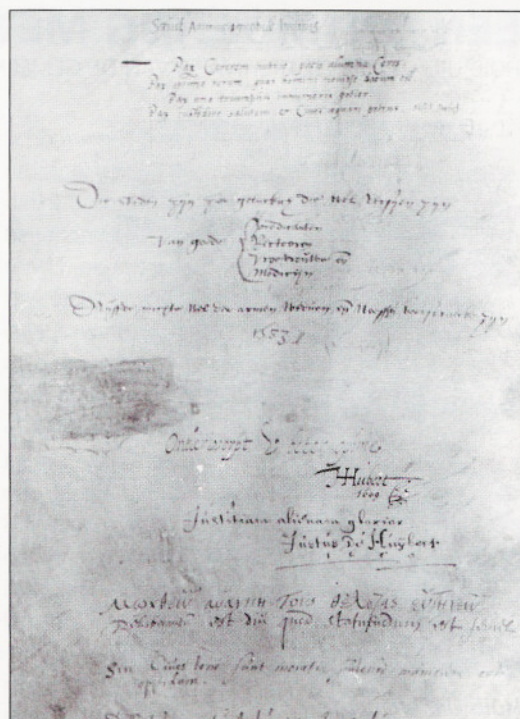
"Ik heb met veel plezier gewerkt in Goes. Ik heb de inventarisatie van het archief van de stad af kunnen ronden. Het archief daar, is zeer volledig. Het reikt van 1449 tot 1851. In 1851 ging de gemeentewet in werking. De inventaris vormt de sleutel van het archief. Naar aanleiding van informatie, die men in de inventaris vindt kan men op zoek gaan in het verleden."

'Dit is een vervelend en naargeestig boek...' met deze zinsnede begint de handleiding voor de inventarisatie van archieven. "Niet echt uitnodigend," vindt Uil, "maar degenen, die de inventarisatie eenmaal tot stand brengen, zijn wel de wegbereiders voor het historisch onderzoek. Onze primaire taak is, om het historisch materiaal toegankelijk te maken. Daar ben ik in Goes zeven jaar mee bezig geweest. Ik heb me daar in vaktechnische zin goed kunnen ontwikkelen. In 1979 werd ik gevraagd om adjunct-streekarchivaris te worden in dienst van het streekarchivariaat Schouwen-Duiveland en Sint Philipsland. De archivaris toen, was de heer W. H. Keikes, na zijn uitreding werd ik zijn opvolger."

De archivaris is in zijn nopjes, als er plotseling een doos met oude archieven opduikt. "Zo een doos wordt soms op een dag zo maar door iemand afgegeven en dan begint het speurwerk en de ordening. Ik vind het uiterst boeiend, om op een heel praktische manier en dagelijks met de historische bronnen in aanraking te komen. Bij die ontdekkingsreis in het verleden vind je elke dag nieuwe dingen. Vooral Zierikzee is boeiend. De oude stad heeft alle dingen in zich, waarin een kleine stad groot kan zijn. We zijn bevoorrecht, dat er zo veel uit het verleden behouden is gebleven. Alleen is er ooit, bij het ruimte maken voor de rechtbank, een deel van het archief opgeruimd."

Vroeger gaf de poort de toegang tot de stad. Wie niet welkom was, kon letterlijk - door middel van de zware afsluitdeuren - buitengesloten worden. In het 'Poortersboek' werden de nieuwe inwoners van de stad geregistreerd. Als je je als inwoner in wilde laten schrijven, kocht je het poorterschap van de stad. Het gaf over en weer een soort verzekering. De inwoner stond geregistreerd en kon bij problemen elders een beroep doen op het eigen stadsbestuur, zodat hij een zekere bescherming genoot. Andersom had hij zijn verplichtingen tegenover de stad, waar hij poorter was. "De registratie in het Poortersboek van Zierikzee begint in 1302, daarmee is het het oudste poortersboek van Nederland, dit is pas ontdekt. Alleen dat van Kampen is van ongeveer dezelfde leeftijd," vertelt Uil. "Bovendien heeft Zierikzee in Zeeland de grootste collectie charters (verzegelde akten op perkament, red.), ongeveer 2200 en ze gaan terug tot de 13e eeuw." In de nieuwe Kroniek van Stad en Lande verschijnt er een artikel van de hand van prof. dr. P. A. Henderikx over de oudste geschiedenis van Zierikzee, toegespitst op de geografische situatie. Sinds de gemeentelijke herindeling ben ik gemeentearchivaris van Schouwen-Duiveland." Het archief is gevestigd aan de Meelstraat in Zierikzee. Dit is het eerste punt waar men terecht kan voor informatie.

Ook in zijn vrije tijd houdt Huib Uil zich bezig met geschiedenis. "Toen mijn kinderen naar school gingen, riep dat bij mij de vraag op, hoe

In het Zierikzeese Poortersboek werden de poorters ingeschreven, maar soms vloeiden er ook gedichtjes uit de pen van een poëtische klerk. (Foto: redactie)

het vroeger met het onderwijs was gesteld," aldus Uil. "De verrassing die die studie opleverde, was, dat het tijd wordt, dat we ons beeld van het onderwijs van toen bijstellen. Er waren veel meer mensen die konden lezen en schrijven dan we zouden verwachten. Dan heb ik het over de 17e en 18e eeuw. Jongens leerden veelal lezen én schrijven en meisjes alleen lezen, maar veel meer meisjes dan men aanvankelijk dacht. Bronnen over dit onderwerp zijn heel zeldzaam. Als iemand kon schrijven, kon hij ook lezen. In Bruinisse bijvoorbeeld, waren al heel vroeg de meeste akten ondertekend. Bruinisse heeft overigens ook de oudste christelijke school van het eiland." Huib Uil houdt zich verder in zijn vrije tijd bezig met kerkgeschiedenis. Een onderdeel daarvan is, het transcriberen van de acta van de classis van de Nederlands Hervormde Kerk op Schouwen-Duiveland. Hij neemt daarmee deel in een landelijk project. Op den duur zal het verza-

melde werk gepubliceerd worden als bronnenuitgave. In de acta is het bestuurlijk handelen vastgelegd. Er is maar één exemplaar van in handschrift geschreven. Het landelijk project wil het materiaal beter ontsluiten en gemakkelijker toegankelijk maken voor bestudering. "Mijn werk is het overschrijven, rubriceren en samenstellen van de index op trefwoorden en onderwerpen," aldus Uil.

Voor de Vereniging Stad en Lande heeft Huib Uil ook al heel wat werk verzet. Hij kwam op de gedachte om het jaarboek uit te geven. De Kroniek van het land van de zeemeermin verscheen voor het eerst in 1976 met Huib Uil als initiatiefnemer in de eerste redactie. "Het jaarboek ging vlot van start," vertelt Uil, "we hebben tot nu toe nooit grote problemen gehad om om auteurs te vinden. Kennis van het eiland is het uitgangspunt, het jaarboek is een middel om die kennis te verdiepen. Verrijkend is het, als een onderzoek afgesloten kan worden met een artikel. Als iemand een scriptie moet schrijven, in het kader van een onderzoek, dan vragen wij nogal eens, of zo iemand het resultaat van het onderzoek om wil zetten in een artikel." Huib Uil schreef een aantal boeken: 'Straatnamen van Zierikzee', 'Zierikzee stad aan de Oosterschelde',

'Zierikzee stad met vele gezichten' en 'De wapens neergelegd' en met Frans Beekman het boek over plaatsnamen op Schouwen-Duiveland.

"Wat het archief betreft, zijn we bezig om een oplossing te vinden, om de automatisering in goede banen te leiden. We worden informatiemangers," aldus Huib Uil. "De archivaris oude stijl verdwijnt. We zijn op weg naar het digitale tijdperk. De tekst van het originele, oude boek roep je nu op je beeldscherm op. Het papier wordt steeds meer losgelaten als informatiedrager. Een punt van grote zorg is, hoe we onze archieven over kunnen dragen aan de volgende generatie. Het is een probleem, dat oudere software steeds verdwijnt en dat we bestanden na verloop van tijd niet meer op kunnen roepen. De ontwikkeling verloopt uiterst snel; deze ontwikkeling moeten we begeleiden. Een archivaris is altijd toekomst gericht bezig met het verleden, om een beeld van dat verleden aan de volgende generatie over te dragen."

Zierikzee, 12 september 1997

B.R-de R.